

Довідкові видання з бібліотекознавства

Світлана Лісіна

Кафедра СКІД

Національний університет «Львівська політехніка»

Львів, Україна

svitava@gmail.com

The paper presents universal Ukrainian encyclopedias that reflect conceptually-terminological apparatus of library science and related sciences. Also, glossaries and reference books on bibliography book science, library science and the system of scientific information have also been analysed. Their characteristic features, structuro and principles of material search are shown.

Ключові слова: універсальна енциклопедія, термінологічний словник, галузевий довідник, термінологія бібліотекознавства, фахові терміни.

Одним з основних критеріїв, що визначають стан розвитку галузевої бібліотекознавчої науки, є наявність довідкової літератури, яка подає у синтезованому вигляді фактологічну та візуальну інформацію. Тому дослідження довідкових видань з бібліотекознавства необхідне для характеристики документного ресурсу української бібліотекознавчої науки.

Витоки української енциклопедистики сягають, щонайменше, кінця XIX — початку XX ст., коли з'явилася низка проектів систематичного представлення гуманітарного знання про Україну [9; 33]. У 1930 р. відомий вчений, голова НТШ І. Раковський писав, що «ми, українці, мусимо зважитись видати свою власну енциклопедію і то не переклад чужої, невідповідної для нас, а своєї рідної, відповідаючої потребам нашого загалу. ...і можемо бути певні, що вона буде культурним ділом гідним нашого Народу» [21; 24]. «Українська загальна енциклопедія», «Енциклопедія українознавства», «Українська мала енциклопедія», «Українська радянська енциклопедія», «Інтернет-Енциклопедія

України», «Енциклопедія історії України», «Енциклопедія сучасної України», «Велика українська енциклопедія» містять загальні терміни та поняття бібліотечної справи, але сучасні вимоги до термінології потребують нових тлумачень.

Суттєвою проблемою на сьогодні є розпорошення фахової інформації, тому актуалізувалося питання забезпечення працівників бібліотечної галузі узагальненою та структурованою інформацією. Саме галузеві енциклопедії дозволяють представити фахове знання, узагальнюють, систематизують та популяризують досягнення бібліотечної науки. Створена національною бібліотекою України ім. Ярослава Мудрого «Українська бібліотечна енциклопедія» [9] є зручним для використання, інформативним, максимально актуалізованим науково-довідковим ресурсом, адресованим бібліотечним фахівцям.

Також у статті представлено термінологічні словники з бібліотекознавства та суміжних наук. У Львівській політехніці у 1996 році вперше було укладено перекладний словник сучасної на той час спеціальної термінології – «Російсько-український словник бібліотечно-бібліографічних термінів» [8]. Помітною подією у справі творення тлумачних термінологічних словників став «Короткий термінологічний словник із бібліографознавства та соціальної інформатики» [4]. Під науковим керівництвом Г. Швецової-Водки у словнику систематизовано найпоширеніші терміни бібліографознавства, показано їхній зв'язок та співвідношення з дефініціями у галузі соціальної інформатики. Таке подання матеріалу сприяє засвоєнню поняттєвого апарату фахових дисциплін, розширює

можливості використання словника в процесі впровадження сучасних інформаційних технологій. Інше видання - «Словник основних термінів з бібліотечно-інформаційної діяльності» [7] вміщує основні терміни з питань бібліотечного та бібліографічного обслуговування, комплектування фонду, інформатизації та автоматизації, видавничої діяльності. Розраховане видання на бібліотечних фахівців, викладачів та студентів, які вивчають бібліотечно-інформаційну діяльність та документознавство.

Довідник «Бібліотекознавство» [1] підготовлений викладачами кафедри інформаційної, бібліотечної та архівної справи КНУКіМ Н. Бачинською та Г. Салатою і призначено майбутнім фахівцям бібліотечної справи. Він містить понад 500 дефініцій, які зазначено у законах та національних стандартах України, а також близько 100 навчально-пізнавальних денотацій за абеткою.

Довідкове видання «Історія української бібліотечної справи в іменах (кінець XIX ст. – 1941 р.)» [3] класифікується як науковий словник про діячів бібліотечної справи, які були розробниками теорії, історії, методики бібліотекознавства та простими бібліотекарами. Укладач включив до видання осіб які вплинули на розвиток та функціонування бібліотечної справи в Україні. Біобібліографічний словник побудовано за абетковим принципом, де кожна біографічна стаття складається з двох частин. Перша частина – це біографічні відомості, а друга – праці вченого, література про нього та архівні джерела. Слід зауважити, що дуже цікавим та пізнавальним є вказання інтернет-джерел та іконографічних матеріалів.

Вивчення та дослідження термінології бібліотекознавства та суміжних дисциплін фахівцями провідних установ України триває упродовж багатьох років .

Отже, формування української бібліотекознавчої термінології є актуальним і вкрай важливим завданням подальшої діяльності науковців. Для розв'язання термінологічних проблем мають бути

висококваліфіковані спеціалісти, яких потрібно готувати у вищих навчальних закладах, увівши до навчальних програм спецкурси з основ термінології та фахової мови.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Н. Бачинська, Г. Салата, Бібліотекознавство, довідник для вищих навчальних закладів. Спеціальність: 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», Київ, Медінформ, 2016, 228 с.
- [2] М. Железняк, Історія енциклопедичної справи в Україні. Україна дипломатична, Київ, 2009, Вип. 10, С.1077-1081.
- [3] Історія української бібліотечної справи в іменах (кінець XIX ст. – 1941 р.), матеріали до біобібліографічного словника, авт.-уклад. Л.В. Гарбар, редкол.: Г.В. Боряк, Л.А. Дубровіна (голова), В.І. Попик [та ін.], НАН України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського, Ін-т рукопису, Київ, 2017, 616 с.
- [4] Короткий термінологічний словник із бібліографознавства та соціальної інформатики, наук. ред.: Г. М. Швецова-Водка, Київ : Кн. палата України, 1999, 115 с.
- [5] ЛНБ ім. В.Стефаника НАН України, Ф. 270 (І.Раковський), Спр. 133, Арк. 8.
- [6] І. Раковський, «Якою буде наша енциклопедія? Деякі сумніви й їх розв'язка». Діло, 1930, 8 лют., № 30, С. 3.
- [7] Словник основних термінів з бібліотечно-інформаційної діяльності, уклад. М. В. Безрука, Івано-Франківськ: НТБІФНТУНГ, 2013, 48 с.
- [8] М. Сташко, Російсько-український словник бібліотечно-бібліографічних термінів, наук. ред. Л.М. Полюга, 2-е вид., перероб. і доп., Львів : СП “БаК”, 1996, 197 с.
- [9] Українська бібліотечна енциклопедія [Електронний ресурс], Національна бібліотека України ім. Ярослава Мудрого : [веб-сайт], Електрон. дані, Київ , 2016, Режим доступу: <http://ube.nplu.org>.
- [10] Н.Черниш, Українська енциклопедична справа: історія розвитку, теоретичні засади підготовки видань, Львів: Фенікс, 1998, 243 с.